

Малік Н.О., Велігоцька Ю.С.

Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова

ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ ВІДКРИТИХ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПРОСТОРІВ В ДИТЯЧИХ ЛІКАРНЯНИХ ЗАКЛАДАХ (НА ПРИКЛАДІ МІСТА ХАРКОВА)

У статті розглядаються особливості формування відкритих рекреаційних просторів (ВРП) в дитячих лікарняних закладах (ДЛЗ) міста Харкова. Проведено аналіз ДЛЗ та виявлено різні особливості формування закладів та прилеглих до них територій. На основі типу ДЛЗ, виду захворювань розміру та особливостей її формування було розроблено загальні рекомендації для ВРП дитячих лікарень міста Харкова.

Ключові слова: простори, рекреація, лікарні, озеленення, ландшафт, дизайн, територія.

Постановка проблеми

У сучасних медичних закладах по всьому світу дедалі більше уваги приділяється створенню комфортних умов для пацієнтів, особливо дітей. ВРП відіграють важливу роль у лікуванні та реабілітації дітей різного віку з різними видами захворювань. У сучасних умовах охорони здоров'я особлива увага приділяється не лише фізичному лікуванню, а й психоемоційному благополуччю дітей. Застосування таких просторів може стати важливим елементом у формуванні більш комфортного медичного середовища. Також в наш час зростає інтерес до питань екологічності, що робить дослідження відкритих просторів особливо актуальними.

В Україні, зокрема в Харкові, в ДЛЗ не приділяється достатньої уваги до питань створення сприятливого середовища для лікування і відновлення дітей за допомогою організації ВРП. Існуючі території дитячих лікарень часто не пристосовані та занедбані, і не враховують специфічні потреби дітей з різними видами захворюваннями, що обмежує їх повноцінне використання. Недостатня увага до проектування та облаштування таких просторів може призводити до їх неефективного застосування. Отже дослідження та впровадження нових прийомів та типів формування ВРП у ДЛЗ Харкова можуть суттєво поліпшити середовище медичних закладів та створити більш комфортні та екологічні умови перебування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Різні аспекти формування ВРП у дитячих лікарнях досліджували як українські, так і іноземні науковці, які зосереджуються на фізичних та психологічних потребах маленьких пацієнтів. Так, О. Семикіна досліджувала особливості дизайну дитячих просторів, підкреслюючи важливість підбору кольорів і форм, що сприятливо впливають на емоційний стан дітей [1]. О. Косик приділяла увагу

створенню терапевтичних ландшафтів у лікарнях, наголошуючи на важливості природного середовища для поліпшення емоційного самопочуття пацієнтів [2]. І. Булах [3] та О. Целуйкіна [4], у свою чергу, займаються дослідженням архітектурного проектування дитячих медичних закладів в Україні, підкреслюючи важливість комфортного середовища.

Серед зарубіжних дослідників, Р. Ульріх став піонером у вивченні впливу природи на психічний стан пацієнтів [5]. К. Дін займався вивченням біофільного дизайну в дитячих лікарнях, який покращує психічне здоров'я дітей завдяки інтеграції природних елементів [6]. Також дослідження П. Шеплі показали, що природні ігрові простори сприяють зниженню рівня стресу та підвищують психологічний комфорт дітей [7]. У сфері якості навколишнього середовища Ackley [8] досліджують вплив якості навколишнього середовища в приміщенні на одужання та самопочуття пацієнтів. Також, Rouyan [9] досліджують роль елементів архітектурного дизайну в орієнтуванні в медичних закладах. Shen [10] розглядають фактори, що впливають на задоволеність пацієнтів пропонуючи деякі втручання для покращення середовища.

Ці науковці демонструють важливість створення ВРП, інтеграції природи та елементів біофільного дизайну в ДЛЗ.

Формулювання мети статті

Таким чином, метою роботи є виявити прийоми формування ВРП при ДЛЗ Харкова.

Задачі дослідження:

1. Виявити основні типи ДЛЗ на основі нормативних документів.
2. Проаналізувати ДЛЗ в місті Харків та виявити особливості організації прилеглих до них територій.
3. Надати рекомендації щодо прийомів формування ВРП при ДЛЗ міста Харкова.

Виклад основного матеріалу

В Україні ДЛЗ класифікуються за багатoproфільністю та однопрофільністю залежно від функціональної спеціалізації. Типологія, викладена в ДБН В.2.2-10:2022, передбачає наступні основні типи закладів [11].

Вона включає в себе *багатoproфільні дитячі лікарняні* заклади: лікарні, басейнові лікарні на водному транспорті, територіальне медичне об'єднання, лікувально-діагностичні, медично реабілітаційні центри, заклади з надання психіатричної допомоги тощо

Також налічуються *однопрофільні дитячі лікарняні* заклади такі, як інфекційні, онкологічні, протитуберкульозні, травматологічні лікарні тощо.

Також виділяються *спеціалізовані заклади*: гастроентерологічний центр, кардіоревматологічний, ендокринологічний диспансер, центр реабілітації дітей з ураженням нервової системи тощо.

Та такі *заклади особливого типу*, як, спеціалізований диспансер радіаційного захисту населення тощо.

Типологія ДЛЗ в Україні враховує різні медичні потреби дітей, а також забезпечує спеціалізовану допомогу для кожного випадку. Багатoproфільні заклади пропонують широкий спектр послуг для дітей з різними захворюваннями, тоді як однопрофільні заклади зосереджені на конкретних типах захворювань, що дозволяє їм надавати високо спеціалізовану медичну допомогу.

Типологія ДЛЗ в Україні відображає широту потреб у медичному догляді, оскільки кожен тип закладу обслуговує специфічну категорію захворювань. Ця типологія має прямий вплив на формування ВРП у лікарнях Харкова. Оскільки різні заклади потребують специфічних умов для реабілітації пацієнтів, ВРП мають адаптуватися до функціонального призначення лікарні та виду захворювань дітей, які там перебувають.

Багатoproфільні лікарні, такі як обласні, міські чи республіканські дитячі лікарні, обслуговують широкий спектр захворювань і включають відділення для лікування дітей з різними діагнозами.

Однопрофільні ДЛЗ обслуговують пацієнтів із чітко визначеними типами захворювань, що вимагає особливого підходу до створення ВРП.

Кожен тип ДЛЗ вимагає адаптованих рішень ВРП, що включають озеленення, зручну навігацію, безбар'єрний доступ і ландшафтний дизайн.

На основі цього було проаналізовано ДЛЗ у місті Харкові та розглянуто основні особливості та недоліки ВРП при цих закладах. Було виявлено, що багато ДЛЗ мають розосереджену структуру і знаходяться у різних районах міста. Іноді ДЛЗ є частиною лікарень для дорослих які включені в

медичний комплекс. Отже на основі цих особливостей ми обрали ДЛЗ Харкова, що на нашу думку, є більш придатними для перетворень та модернізації прилеглої до них території. Для цього було обрано ряд ДЛЗ і запропоновано рекомендації для покращення ВРП, враховуючи типи відділень та функціональну специфіку кожного закладу.

Дитяча міська неврологічна лікарня №5. Основними функціональними напрямками є лікування порушень опорно-рухового апарату (неврологія), психіатрія, психоневрологія та фізіотерапія. Територія лікарні середнього розміру, представлена блокованою забудовою з озелененням навколо, що показано у табл.1 [12].

Оскільки лікарня обслуговує та приймає до 150 пацієнтів із порушеннями опорно-рухового апарату, можна використовувати мультимодальні простори з різними видами поверхонь для фізичних вправ та реабілітаційних занять сприятимуть відновленню.

Враховуючи психіатричні відділення, сенсорні сади допоможуть знизити рівень тривожності, а інтерактивні простори сприятимуть розвитку когнітивних функцій. Ще необхідно застосувати інклюзивний дизайн з тактильними доріжками та безбар'єрними зонами.

Можливо передбачити простір для тихого відпочинку для дітей з психоневрологічними захворюваннями, де вони зможуть уникати зайвих подразників.

Дитяча міська клінічна лікарня №16. Лікарня (табл.1) має велике озеленене подвір'я та комплексну забудову з відділеннями педіатрії, нефрології, гематології, реанімації та інтенсивної терапії [13,14].

На основі типів захворювань та відділень лікарні можливо організувати на території цілющі сади з різноманітними рослинами для педіатричних пацієнтів допоможуть створити атмосферу релаксації. Стійкі сади можуть бути особливо корисним для пацієнтів з нефрологічними захворюваннями, оскільки вони потребують тихих місць для відпочинку.

Також важливим є зонування території на рекреаційні та лікувальні простори для уникнення шуму та зайвих подразників.

Пропонуємо додати *озеленені куточки* з водоймами та місцями для релаксації, що можуть позитивно вплинути на емоційний стан.

Харківська обласна дитяча клінічна лікарня №1 представляє собою декілька медичних центрів один із них розташований на вулиці Клочківська, яка містить 420 ліжок-місць і включає такі відділення як ургентна та планова хірургія, хірургічна інфекційна, інфекційно-боксване відділення, офтальмологія, відділення патології новонароджених, анестезіології та інтенсивної терапії, фізіотерапевтичне відділення, відділення інтенсивної терапії,

а також спеціалізовані підрозділи для лікування хронічних і гострих патологій у дітей і представляє з себе багатофункціональний медичний комплекс (табл.1), який розташований на великій, озелененій навколо забудови території та має легку доступність [15,16].

Щоб сприяти оздоровленню пацієнтів з різними типами хвороб, передусім рекомендуємо, облаштувати рекреаційні зони для відпочинку та релаксації. Також вагоме значення має зонування території для різних потреб, окремі зони для інфекційних хворих та інших пацієнтів.

Створення *спортивно-реабілітаційної зони*, має включати спортивне обладнання для фізичної активності та відновлення, а ось для прогулянок треба передбачити прогулянкову алею. Крім того, особливу увагу приділити інклюзивності території.

Відновлення ландшафтного дизайну з додаванням *сенсорних садів*, які допоможуть стимулювати відчуття та заспокоювати пацієнтів завдяки ароматерапії, яскравим кольорам та текстурам рослин.

Другий корпус *Харківської обласної дитячої клінічної лікарні №1* розташований на вулиці Озерянська та вміщає в собі 310 ліжок-місць, де територія є невеликою та має озеленену зону перед будівлею (табл.1). Лікарня має різнопрофільні відділення, кожне з яких орієнтоване на лікування конкретних груп захворювань, включаючи патології травної, серцево-судинної, дихальної, сечовидільної, ендокринної, нервової та інших систем організму [15,17]. Тут також функціонують відділення для лікування інфекційних хвороб, що працюють за суворими санітарними нормами ізоляції пацієнтів, а також фізіотерапевтичне відділення.

Педіатричні пацієнти потребують місць для прогулянок та активного відпочинку, однак територія під ВРП виглядає як невеликий двір позаду будівлі, тому в цьому випадку ми б рекомендували застосувати штучне озеленення на фасадах будівлі та можна влаштувати озеленення на покрівлях. Але в цьому випадку необхідна буде реконструкція існуючої забудови.

Тому на невеликій території для багатопрофільної лікарні рекомендовано створити рекреаційний простір із спортивно-ігровим майданчик. Та на цій території пропонуємо створити інтерактивні майданчики та сенсорні елементи (наприклад, музичні інструменти або панелі), які розвиватимуть дрібну моторику та когнітивні навички у дітей. Цю територію можна зонувати відносно відділень та також звернути увагу на інклюзивність, нормативи влаштування парко-місць.

Дитяча клінічна лікарня №19 представляє велику територію з озелененням з одного боку (табл.1). До складу входять відділення педіатрії та

гастроентерології, яке має стаціонар на 130 ліжок-місць [18,19].

Для покращення ВРП рекомендується застосувати цілющі сади для пацієнтів з гастроентерологічними захворюваннями важливо мати спокійне середовище. Також прогулянкові алеї для підтримки фізичної активності.

Ігрові майданчики для залучення дітей до активного відпочинку. Варто додати зони для активного відпочинку та релаксації, адаптовані до різних вікових груп.

Дитяча обласна інфекційна клінічна лікарня представляє заклад з великою територією, що спеціалізується на лікуванні інфекційних захворювань.

Тут важливо застосувати закриті зелені простори, які забезпечать безпечне перебування для інфекційних пацієнтів. Тут дуже важливе чітке зонування відкритих і закритих просторів для дотримання інфекційних стандартів.

Також можна включити *прогулянкові лабіринти* з чітким маршрутом для безпечного руху та передбачити *відкриті закриті* сади, де пацієнти зможуть знаходитися на свіжому повітрі без ризику зараження інших.

Дитяча міська клінічна лікарня №24 представляє з себе теж велику кількість відділень розосереджених по місту. Для аналізу було обрано амбулаторний заклад що розташований за адресою провулок Шота Руставелі: гінекологія, хірургія, дерматовенерологія, кардіоревматологія, неврологія, педіатрія, ортопедія і травматологія, офтальмологія, пульмонологія, інфекційні хвороби, лікувальна фізкультура, фізична та реабілітаційна медицина. Вона має велику територію із зеленими насадженнями навколо, з такими відділеннями як педіатрія та фізіотерапія, як показано у табл.1 [20].

Для покращення рекомендуються створити рекреаційні зони із ігровими та спортивними майданчиками, зони для реабілітації.

Також добре було б включити вертикальне озеленення: у структуру ДЛЗ, може допомогти зберегти природний баланс на території лікарні.

Потрібно застосувати доступні прогулянкові алеї з безбар'єрними доріжками та тіньовими навісами.

Можливо додати зону з інтерактивними міні-садочками, де діти зможуть взаємодіяти з природою.

Регіональний центр дитячого здоров'я представляє ДЛЗ із малою територією з озелененням біля будівлі (табл.1). Включає відділення алергології, неврології, гастроентерології, кардіології [21].

На основі цього можна включати такі рекреаційні зони з навчальними просторами для поєднання лікування з навчанням.

Можливо також штучне озеленення на будівлі ДЛЗ на обмеженій території для створення більш привабливого та екологічного середовища.

Важливим є включення ігрових майданчиків для залучення дітей до активності. Рекомендується додати ландшафтний дизайн з екологічно чистими матеріалами та тіньовими зонами. Важливим є включення ігрових майданчиків для залучення дітей

до активності. Рекомендується додати ландшафтний дизайн з екологічно чистими матеріалами та тіньовими зонами.

Обласна клінічна травматологічна лікарня представляє ДЛЗ із середньою територією з озелененням навколо, відділення травматології, ортопедії, хірургії, що показано в табл.1 [22].

Таблиця 1

Аналіз територій дитячих лікарень міста Харкова

ДИТЯЧА МІСЬКА ЛІКАРНЯ №5		ДИТЯЧА МІСЬКА КЛІНІЧНА ЛІКАРНЯ №16	
			
Функції ДЛЗ	Аналіз території ДЛЗ	Функції ДЛЗ	Аналіз території ДЛЗ
•неврологія; •психіатрія; •психоневрологія; •фізіотерапія;	•блокована забудова з курдонерами; •навколо забудови озеленена територія; •територія відкритого типу; •середня територія;	•гематологія; •нефрологія; •пульмонологія; •реанімація та інтенсивна терапія; •педіатрія ;	•озеленення навколо комплексної забудови; •доступність до тер-ії відкритого типу; •велика територія; •парковка.
Рекомендації		Рекомендації	
•мультимодальні простори; •сенсорні сади; •інтерактивні зони; •інклюзивність території ; •ландшафтний дизайн; • парковка •зонування території (рекреація, лікування); - навігаційні системи		•стійкий сад; ; •цілющий сад; •інклюзивність території ; •зонування території (рекреація, лікування); •навігаційні системи	

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДИТЯЧА КЛІНІЧНА ЛІКАРНЯ №1			
Вул. Клочківська		Вул. Озерянська	
			
Функції ДЛЗ	Аналіз території ДЛЗ	Функції ДЛЗ	Аналіз території ДЛЗ
•ургентна та планова хір-гія •хірургічна інфекція •інфекційно-боксване в-я •офтальмологія •патології новонароджених •анестезіології та інтенсивної терапії •фізіотерапевтичне тощо	•озеленення навколо комплексної забудови; •доступність до території; •територія відкритого типу; •велика територія; • парковка.	•гастроентерологія; •кардіологія; •пульмонологія;•нефрологія; •ендокринологія; •неврологія; •отоларингологія; •інфекційна;•терапія •фізіотерапевтичне	•територія відкри-того типу; •мала територія; •малий двірник позаду забудови.
Рекомендації		Рекомендації	
•рекреаційна зона; •зонування території (інфекційних, реабілітація); •спортивно-реабілітаційна зона; •ігровий майданчик; •прогулянкова алея; •інклюзивність території; •ландшафтний дизайн; •сенсорні сади; •навігаційні системи.		•вертикальне озеленення; •рекреаційний простір;•спортивно-ігровий майданчик; •парковка; •інклюзивність території; •ландшафтний дизайн; •зонування території (рекреація, лікування); - навігаційні системи	

Продовження табл. 1

ДИТЯЧА КЛІНІЧНА ЛІКАРНЯ №19		ДИТЯЧА ОБЛАСНА ІНФЕКЦІЙНА КЛІНІЧНА ЛІКАРНЯ	
			
Функції ДЛЗ •амбулаторія (фізіотерапія, алергологія, гастроентерологія, гінекологія, кардіоревматологія, неврологія, ортопедія і травматологія, тощо) •стаціонарний (періатрія; гастроентерологія;	Аналіз території ДЛЗ •блокована забудова; •територія озеленена з одного боку; •територія відкритого типу; •велика територія;	Функції ДЛЗ •інфекційна •операційна; •анестезіологія; •фтизіатрія;	Аналіз території ДЛЗ •навколо забудови озеленена територія; •територія відкритого типу; •велика територія;
Рекомендації •рекреаційна зона; мультимодальний простір; •ігрова зона; спортивна зона; •інклюзивність території; •зонування території (рекреація, лікування); •навігаційні системи.		Рекомендації •цілющий сад; •прогулянкова алея; •інклюзивність; •зонування території (відкриті, закриті зони); •навігаційні системи.	
ДИТЯЧА МІСЬКА КЛІНІЧНА ЛІКАРНЯ №24 ХАРКІВ (ПРОВ. РУСТАВЕЛІ ШОТА, 4А)		РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР ДИТЯЧОГО ЗДОРОВ'Я	
			
Функції ДЛЗ •амбулаторія •гінекологія •хірургія •дерматовенерологія •кардіоревматологія •неврологія •педіатрія •ортопедія і травм-гія •офтальмологія •пульмонологія •інфекційні хвороби •лікувальна фізкультура •реабілітація	Аналіз території ДЛЗ •попереду забудови озеленена територія; •територія відкритого типу; •мала територія;	Функції ДЛЗ •алергологія; •неврологія; •андрологія та урологія; •гастроентерологія; •хірургія; •кардіологія; •гінекологія; •ендокринологія; •ЛОР, •офтальмологія; •інструментальна діагностика.	Аналіз території ДЛЗ •територія відкритого типу; •мала територія; •біля забудови озеленена територія;
Рекомендації •рекреаційна зона; • штучне озеленення; •універсальна площа для зборів та заходів; •інклюзивність території; •ландшафтний дизайн; •навігаційні системи.		Рекомендації •штучне озеленення; •ігровий майданчик; •рекреаційна зона; •спеціальна навчальна зона; •інклюзивність; •ландшафтний дизайн; •навігаційні системи.	
ОБЛАСНА КЛІНІЧНА ТРАВМАТОЛОГІЧНА ЛІКАРНЯ		ОБЛАСНА ТУБЕРКУЛЬОЗНА ЛІКАРНЯ №1	
			

Продовження табл. 1

Функції ДЛЗ	Аналіз території ДЛЗ	Функції ДЛЗ	Аналіз території ДЛЗ
•травматологія;•ортопедія та травматологія; •хірургія; •анестезіологія;	•навколо забудови озеленена територія; •територія відкритого типу; •середня територія;	•туберкульозна; •фізіотерапевтія; •рентгенологія, •стоматологія; •отоларінгологія; •ЛФК	•навколо забудови озеленена територія; •територія закритого типу; •середня територія;
Рекомендації		Рекомендації	
•спортивно-реабілітаційні простори; •прогулянкові алеї; •безбар'єрність території; •ландшафтний дизайн; •парковка; •зонування території (рекреація, лікування); навігаційні системи.		•закриті зелені простори; •сад реабілітаційної терапії; •сенсорні сади; •інтерактивні зони; •інклюзивність території; •ландшафтний дизайн; •парковка; •зонування території (рекреація, лікування).	

На основі аналізу можна зробити наступні рекомендації. Створити закриті зелені простори для відпочинку та психологічного відновлення пацієнтів.

Включити *сад реабілітаційної терапії* для фізичної реабілітації, що сприятиме процесу відновлення після травм. Можна обладнати сад доріжками з різними типами поверхонь, щоб сприяти зміцненню опорно-рухового апарату і додати зони з тренажерами для реабілітаційних вправ.

Також можна застосувати *сенсорні сади*, які стимулюють сенсорне сприйняття, що може бути корисним для пацієнтів з травмами. Обладнати інтерактивні ігрові майданчики. Усі зони мають бути доступними для пацієнтів з обмеженими можливостями з чіткими навігаційними та інформаційними вказівниками.

Обласна туберкульозна лікарня №1 представляє середню озеленену територію закритого типу (табл.1). Багатофункціональна лікарня складається з чотирьох туберкульозних відділень різного типу, фізіотерапевтичного відділення, отоларінгологія, також у ДЛЗ є лікувальні фізичні кабінети [23].

Рекомендуємо розробити ретельне *зонування території*, передбачити розподіл на окремі функціональні зони – рекреаційні для відпочинку, лікувальні для процедур на свіжому повітрі. Це забезпечить чіткий порядок і комфортне переміщення територією. Також треба передбачити окремі зони для хворих на туберкульоз, розташованих з урахуванням усіх необхідних санітарних та епідеміологічних вимог. Ці зони забезпечують ізоляцію та безпеку інших пацієнтів та відвідувачів. У зоні для туберкульозних пацієнтів передбачити *спеціальні прогулянкові маршрути* з окремими входами та виходами, що унеможливило контакт із іншими групами відвідувачів лікарні.

На основі аналізу типології та потреб різних лікарень можна розробити загальні рекомендації для ДЛЗ Харкова.

Для багатофункціональних лікарень рекомендовано створювати *багатофункціональні зони*, які дозволять проводити фізичну реабілітацію, навчальні активності та релаксацію. Наприклад, це можуть бути озеленені зони, оснащені безпечними ігровими

майданчиками та тіньовими куточками для відпочинку.

Для однопрофільних лікарень варто передбачити *вузькоспеціалізовані зони*, що відповідатимуть конкретним потребам: сенсорні простори для офтальмологічних та отоларінгологічних лікарень, спортивні майданчики з адаптивним обладнанням для фізіотерапевтичних та травматологічних лікарень.

Цей підхід дозволяє створювати простори, що враховують специфіку лікування та реабілітації, забезпечують комфортний та безпечний доступ, а також сприяють швидшому одужанню пацієнтів дитячих лікарень Харкова.

Висновки дослідження

1. На основі аналізу нормативних документів було виявлено, що в Україні ДЛЗ поділяються на багатофункціональні та однопрофільні, а також спеціалізовані заклади. Багатофункціональні заклади забезпечують широкий спектр медичних послуг для дітей з різними захворюваннями, наприклад, обласні та міські дитячі лікарні, тоді як однопрофільні установи зосереджені на лікуванні конкретних хвороб, таких як інфекційні чи онкологічні тощо. Також виділяються спеціалізовані центри (реабілітаційні, кардіологічні тощо), що потребують особливих зон для відпочинку та реабілітації.

2. Аналіз ДЛЗ у Харкові показав, що більшість закладів мають недосконало організовані території, часто невідповідні для повноцінного використання. Багато лікарень є частинами медичних комплексів або знаходяться у щільній міській забудові, що обмежує простір для ВРП. Основними недоліками є недостатнє озеленення, брак необхідних зон для дітей з різними видами захворювань, відсутність спеціальних зон для реабілітації та людей з обмеженими можливостями.

3. На основі типу ДЛЗ, виду захворювань розміру та особливостей її формування було розроблено загальні рекомендації для ВДЛ дитячих лікарень Харкова. Для багатофункціональних лікарень рекомендовано створювати багатофункціональні

зони включаючи різні типи ВРП (мультимодальні простори, ігрові, спортивні, рекреаційні, тощо), для однопрофільних лікарень варто передбачити вузькоспеціалізовані зони, що враховують специфіку захворювань (спортивно-реабілітаційні, сенсорні зони тощо).

Література

1. Семикіна О. Особливості дизайн-проектування простору дитячих рекреаційних закладів [Електронний ресурс] : Актуальні проблеми сучасного дизайну: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції / О. Семикіна, А. Устюжаніна ; Київ : КНУТД – Електронні текстові дані. – Київ : КНУТД , 2022. – С.228-231 – Режим доступу: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/21153>, вільний (дата звернення: 03.11.2024). – Назва з екрана.
2. Косик О. І. Особливості планування та озеленення терапевтичних ландшафтів дитячих лікарень / О. І. Косик, М. І. Білоног // Садово-паркове господарство = Landscaping : зб. наук. праць / К НАУ. – Київ, 2022. – Вип. 25. – С. 228-235. – doi: 10.18372/2415-8151.25.16800 – Режим доступу : <https://pdfs.semanticscholar.org/6a9b/8a86e487bd9764e514b4f218cdd26ee5bca0.pdf>, вільний (дата звернення: 05.11.2024). – Назва з екрана.
3. Булах І. Формування архітектурного простору закладів охорони здоров'я на основі ландшафтного дизайну / І. Булах // Трансфер іннов. Технологій = Transfer of innovative technologies : зб. наук. праць / КНУБА. – Київ, 2021. – Вип. 4. – С. 29-32. – doi:10.32347/tit2141.0105 – Режим доступу : https://www.researchgate.net/publication/355894238_Formation_of_the_architectural_space_of_health_care_facilities_based_on_landscape_design, вільний (дата звернення: 05.11.2024). – Назва з екрана.
4. Целуйкіна О. В. Особливості формування архітектурних закладів (на прикладі м. Харків) [Електронний ресурс] : Дисертація на здобуття ступеня кандидата наук / О. В. Целуйкіна ; Харків : ХНУБА – Електронні текстові дані. – Харків : ХНУБА, 2016. – С.110-111. – Режим доступу: <https://uacademic.info/ua/document/0416U000386>, вільний (дата звернення: 08.11.2024). – Назва з екрана.
5. Rogers U. Evidence Based Environmental Design for Improving Medical Outcomes [Electronic resource] / Ulrich Rogers // Environmental Design. – Electronic text data. – 2016. – Vol. 7, no. 2. – Regime of access: <https://www.brikkbase.org/sites/default/files/Evidence%20Base%20Environmental%20Design%20for%20Improving%20Medical.pdf>, free (date of the application: 07.11.2024). – Header from the screen.
6. Din S. K.-J. Designing Healing Environments: A Literature Review on the Benefits of Healing Gardens for Children in Healthcare Facilities and the Urgent Need for Policy Implementation / Din Shereen Khatoon-Jaan, Russo Alessio , Jamie Liversedge // Land : Literature Review / Land, 2023. – Vol. 12, no. 5. – doi:10.3390/land12050971 – Regime of access : <https://eprints.glos.ac.uk/12664/>, free (date of the application: 08.11.2024). – Header from the screen.
7. Pasha S. Research note : Physical activity in Pediatric Healing gardens [Electronic resource] / S. Pasha, M. Shepley // Landscape and Urban Planning – Electronic text data. – 2013. – Vol. 118. – Pages 53-58. – Regime of access: <https://www.healthdesign.org/knowledge-repository/research-note-physical-activity-pediatric-healing-gardens>, free (date of the application: 08.11.2024). – Header from the screen.
8. Ackley A. Indoor environmental quality (IEQ) in healthcare facilities: A systematic literature review and gap analysis [Electronic resource] / Ackley A., Olanrewaju O. I., Oyefusi O. N., Enebuma W.I., Olaoye T. S., Ehimate A.E., Ukpog E., Akpan-Idiok P. // Journal of Building Engineering. – Electronic text data. – 2024. – Vol. 86. – Regime of access: DOI: 108787, , free (date of the application: 08.11.2024). – Header from the screen.
9. Pouyan A.E. The elderly wayfinding performance in an informative healthcare design indoors [Electronic resource] / Ghanbaran A. H., Hosseinzadeh A., Shakibamaneh A. // Journal of Building Engineering. – Electronic text data. – 2024. Vol. 87. . – Regime of access: DOI:108843, free (date of the application: 07.11.2024). – Header from the screen.
10. Shen X. Building a satisfactory indoor environment for healthcare facility occupants [Electronic resource] / Zhang H., Li Y., Qu K., Zhao L., Kong G., Jia W. // A literature review. Building and Environment – Electronic text data. – 2023. Vol. 228. – Regime of access: DOI 109861, free (date of the application: 07.11.2024). – Header from the screen.
11. ДБН В.2.2-10:2022 Заклади охорони здоров'я. Основні положення. – Чинний від –01–03–2023. – Київ : Міністерство України, 2022. – 73с. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1HdwuXTXzDjG4zAMH17-Q6wWXfZ-oRThf/view>, вільний (дата звернення: 06.11.2024). – Назва з екрана.
12. Електронний новосний портал Харків Інфо [Електронний ресурс] / Харків. Харків Інфо : сайт. – Електрон. текстові дані. – Харків, 2010 –2024. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://kharkov.info/place/harkovskaya-gorodskaya-detskaya-nevrologicheskaya-bolnica-no-5>, вільний (дата звернення: 04.11.2024). – Назва з екрана.
13. Електронний каталог медзакладів Місто.юа [Електронний ресурс] / Д. Асмагілов // Київ. 2014-2024. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://micto.ua/kharkivska-miska-klinichna-dytiacha-likarnia-16-i159337/>, вільний (дата звернення: 04.11.2024). – Назва з екрана.
14. Електронний каталог медзакладів Health24 [Електронний ресурс] / Київ. 2019 - 2024. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://h24.ua/klinika/3783-harkivska-miska-dytiacha-klinichna-likarnia-16/>, вільний (дата звернення: 07.11.2024). – Назва з екрана.
15. Електронний каталог ОДЛК [Електронний ресурс] / Харків. 2014 - 2024. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://odkl.kh.ua/ua>, вільний (дата звернення: 05.11.2024). – Назва з екрана.
16. Електронний каталог медзакладів Місто.юа [Електронний ресурс] / Д. Асмагілов // Київ. 2014-2024. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://micto.ua/kharkivska-oblasna-dytiacha-klinichna-likarnia-1-i159320/>, вільний (дата звернення: 07.11.2024). – Назва з екрана.
17. Електронний каталог поектів mizol.ua [Електронний ресурс] / Київ. 2018 - 2024. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://mizol.ua/ua/harkovskaya-oblastnaya-detskaya-klinicheskaya-bolnica-1>, вільний (дата звернення: 08.11.2024). – Назва з екрана.

18. Електронний каталог медзакладів Мисто.юа [Електронний ресурс] / Д. Асмагілов // Київ. 2014-2024. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://micto.ua/kharkivska-miska-dytiacha-klinichna-likarnia-19-i159335/>, вільний (дата звернення: 04.11.2024). – Назва з екрана.
19. Електронний каталог медзакладів Health24 [Електронний ресурс] / Київ. 2019 - 2024. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://h24.ua/klinika/3845-harkivska-dytyacha-klinichna-likarnia-19/>, вільний (дата звернення: 08.11.2024). – Назва з екрана.
20. Електронний каталог медзакладів Мисто.юа [Електронний ресурс] / Д. Асмагілов // Київ. 2014-2024. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://micto.ua/kharkivska-miska-dytiacha-klinichna-likarnia-24-i159336/>, вільний (дата звернення: 04.11.2024). – Назва з екрана.
21. Електронний каталог РМЦ [Електронний ресурс] / Харків. 2016 - 2024. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://www.rmc.kh.ua>, вільний (дата звернення: 10.11.2024). – Назва з екрана.
22. Електронний каталог ОКТП [Електронний ресурс] / Харків. 2015 - 2024. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://oktl.kh.ua>, вільний (дата звернення: 09.11.2024). – Назва з екрана.
23. Електронний каталог медзакладів Health24 [Електронний ресурс] / Київ. 2019 - 2024. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://h24.ua/organizacia/2279-harkivska-oblasna-tuberkulozna-likarnia-1>, вільний (дата звернення: 09.11.2024). – Назва з екрана.

References

1. O. Semikina, A. Ustyuzhanina (2022). Peculiarities of design and planning of the space of children's recreational facilities. *Collection of materials of the IV International Scientific and Practical Conference*. pp. 228-231. Available at: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/21153>, (Date of accessed November 3^d 2024)
2. O.I. Kosyk, M.I. Bilonog (2022). Peculiarities of planning and landscaping of therapeutic landscapes of children's hospitals. *Collection of scientific works of KNAU*. Vol. 25. pp. 228-235. Available at: <https://pdfs.semanticscholar.org/6a9b/8a86e487bd9764e514b4f218cdd26ee5bca0.pdf>, (Date of accessed November 5th 2024)
3. I.V. Bulak (2021). Formation of the architectural space of healthcare facilities based on landscape design. *Collection of scientific works of the KNUBA*. Vol. 4. pp. 29-32. Available at: https://www.researchgate.net/publication/355894238_Formation_of_the_architectural_space_of_health_care_facilities_based_on_landscape_design, (Date of accessed November 5th 2024)
4. O. V. Tseluikina (2016). Peculiarities of the formation of architectural institutions (on the example of the city of Kharkiv). *Dissertation for obtaining the degree of candidate of sciences*. pp. 110-111. Available at: <https://uacademic.info/ua/document/0416U000386>, (Date of accessed November 8th 2024)
5. Rogers U. (2016). Evidence Based Environmental Design for Improving Medical Outcomes. *Environmental Design*. Vol. 7(2). Available at: <https://www.briqbase.org/sites/default/files/Evidence%20Based%20>

- [Environmental%20Design%20for%20Improving%20Medical.pdf](#), (Date of accessed November 7th 2024)
6. Din S. K.-J., Russo A., Liversedge (2023). A Literature Review on the Benefits of Healing Gardens for Children in Healthcare Facilities and the Urgent Need for Policy Implementation. *Land : Literature Review*. Vol. 12(5). 20p. Available at: <https://eprints.glos.ac.uk/12664/>, (Date of accessed November 8th 2024)
7. S. Pasha, M. Shepley (2013). Research note : Physical activity in Pediatric Healing gardens. *Landscape and Urban Planning*. Vol. 118. pp. 53-58. Available at: <https://www.healthdesign.org/knowledge-repository/research-note-physical-activity-pediatric-healing-gardens>, (Date of accessed November 8th 2024)
8. Ackley A., Olanrewaju O. I., Oyefusi O. N., Enegbuma W.I., Olaoye T. S., Ehimatie A.E., Ukpong E., Akpan-Idiok P. (2024). Indoor environmental quality (IEQ) in healthcare facilities: A systematic literature review and gap analysis. *Journal of Building Engineering*. Vol. 86. Available at : DOI: 108787. (Date of accessed November 8th 2024)
9. Pouyan A. E., Ghanbaran A. H., Hosseinzadeh A., Shakibamanesh A. (2024). The elderly wayfinding performance in an informative healthcare design indoors. *Journal of Building Engineering*. Vol. 87. Available at : DOI: 108843 (Date of accessed November 7th 2024)
10. Shen X., Zhang H., Li Y., Qu K., Zhao L., Kong G., Jia W. (2023). Building a satisfactory indoor environment for healthcare facility occupants: A literature review. *Building and Environment*. Vol. 228, Available at : DOI: 109861 (Date of accessed November 7th 2024)
11. DBN V.2.2-10:2022 Health care institutions. Basic Provisions (2023). 73 p. Available at : <https://drive.google.com/file/d/1HdwuXTXzDjG4zAMH17-O6wWXfZ-oRThf/view>, (Date of accessed November 6th 2024)
12. Kharkiv Info electronic news portal (2010-2024). Constantly updated. Kharkiv. URL: <https://kharkov.info/place/harkovskaya-gorodskaya-detskaya-nevrologicheskaya-bolnica-no-5>
13. Electronic catalog of medical facilities Misto.ua (2014-2024). Constantly updated. D. Asmagilov. Kyiv. URL: <https://micto.ua/kharkivska-miska-klinichna-dytiacha-likarnia-16-i159337/>
14. Health24 electronic catalog of medical facilities (2019-2024). Constantly updated. Kyiv. URL: <https://h24.ua/klinika/3783-harkivska-miska-dytyacha-klinichna-likarnia-16/>
15. Electronic catalog of ODLK (2014-2024). Constantly updated. Kharkiv. URL: <https://odkl.kh.ua/ua>
16. Electronic catalog of medical facilities Misto.ua (2014-2024). Constantly updated. D. Asmagilov. Kyiv. URL: <https://micto.ua/kharkivska-oblasna-dytiacha-klinichna-likarnia-1-i159320/>
17. Electronic catalog of mizol.ua projects (2018-2024). Constantly updated. Kyiv. URL: <https://mizol.ua/ua/harkovskaya-oblastnaya-detskaya-klinicheskaya-bolnica-1>
18. Electronic catalog of medical facilities Misto.ua (2014-2024). Constantly updated. D. Asmagilov. Kyiv. URL: <https://micto.ua/kharkivska-miska-dytiacha-klinichna-likarnia-19-i159335/>

19. Health24 electronic catalog of medical facilities (2019-2024). Constantly updated. Kyiv. URL: <https://h24.ua/klinika/3845-harkivska-dytyacha-klinichna-likarnya-19/>
20. Electronic catalog of medical facilities Misto.ua (2014-2024). Constantly updated. D. Asmagilov. Kyiv. URL: <https://misto.ua/kharkivska-miska-dytiacha-klinichna-likarnia-24-i159336/>
21. Electronic catalog of RMC (2016-2024). Constantly updated. Kharkiv. Retrieved from <https://www.rmc.kh.ua>
22. OKTL electronic catalog (2015-2024). Constantly updated. Kharkiv. URL: <https://oktl.kh.ua>
23. Health24 electronic catalog of medical facilities (2019-2024). Constantly updated. Kyiv. URL: <https://h24.ua/organizacia/2279-harkivska-oblasna-tuberkulozna-likarnya-1>

Рецензент: д-р арх., проф. М. Ю. Блінова, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна.

Автор: МАЛІК Наталія Олексіївна
асистент кафедри архітектури
будівель і споруд
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
E-mail – malik.kname@gmail.com
ID ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2832-634X>

Автор: ВЕЛІГОЦЬКА Юлія Сергіївна
кандидат архітектури, доцент кафедри
архітектури
будівель і споруд
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
E-mail – yuliia.velihotska@kname.edu.ua
ID ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0189-2624>

METHODS OF FORMING OPEN RECREATIONAL SPACES IN CHILDREN'S HOSPITALS (A CASE STUDY OF THE KHARKIV CITY)

Malik N.O., Veligotska Y.S.

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine

The article examines the features of the formation of open recreational spaces (ORS) for children's hospitals (CHs) in Kharkiv. Based on the analysis of regulatory documents, it was found that in Ukraine CHs are divided into multi-profile and single-profile, as well as specialized institutions. Multi-profile institutions provide a wide range of medical services for children with various diseases, for example, regional and city children's hospitals, while single-profile institutions focus on the treatment of specific diseases, such as infectious or oncological. Specialized centers (rehabilitation, cardiology, etc.) are also distinguished that require special areas for rest and rehabilitation.

The analysis of CHs in Kharkiv showed that most institutions have imperfectly organized territories, often unsuitable for full-fledged use. Many hospitals are parts of medical complexes or are located in dense urban development, which limits the space for ORS. The main shortcomings are insufficient landscaping, lack of necessary areas for children with various types of diseases, lack of special areas for rehabilitation and limited access for children with disabilities.

Based on the analysis of the typology and needs of different hospitals, general recommendations for the Kharkov CHs were developed. For multi-profile hospitals, it is recommended to create multifunctional areas that will allow for physical rehabilitation, educational activities and relaxation, etc. (multimodal spaces, safe play, sports, recreational, etc.)

For single-profile hospitals, it is worth providing highly specialized areas that will meet specific needs: sensory spaces for ophthalmology and otolaryngology hospitals, sports grounds with adaptive equipment for physiotherapy and traumatology hospitals.

Thus, the article justifies the need to create ORSs in CHs that take into account the needs of different categories of patients. The proposed solutions are aimed at reducing stress, stimulating physical activity, and ensuring psycho-emotional comfort, which ultimately contributes to the accelerated recovery of children and the improvement of working conditions for medical personnel.

Keywords: spaces, recreation, hospitals, landscaping, landscape, design, territory.